

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

«Психологічна безпека освітнього/соціального середовища: як попередити булінг у взаємодії»

Категорія: керівні, педагогічні та науково-педагогічні працівники закладів освіти всіх рівнів, науково-методичних, методичних центрів, центрів професійного розвитку, Інклюзивно-ресурсних центрів, керівники і фахівці сфери соціальної роботи

Програму затверджено:

рішення кафедри освіти дорослих і цифрових технологій
від «7» січня 2025 р., протокол № 1
рішення вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПН України
від «8» січня 2025 р., протокол № 1

1. ПРЕАМБУЛА

Загальна короткострокова програма підвищення кваліфікації **«Психологічна безпека освітнього/соціального середовища: як попередити булінг у взаємодії»** для категорій слухачів: керівні, педагогічні та науково-педагогічні працівники закладів освіти всіх рівнів, науково-методичних, методичних центрів, центрів професійного розвитку, Інклюзивно-ресурсних центрів, керівники і фахівці сфери соціальної роботи (*далі* – Програма) розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про фахову передвищу освіту», а також внутрішніх нормативних документів ДЗВО «Університет менеджменту освіти», що врегульовують питання освітнього процесу.

Актуальність

Сучасні суспільні виклики, зокрема соціальна нестабільність, воєнні дії та трансформації в системі освіти, актуалізують питання забезпечення психологічної безпеки всіх учасників освітнього й соціального середовища. Психологічна безпека, як ключова характеристика сприятливого середовища для розвитку особистості, є не лише умовою ефективного навчання та соціальної взаємодії, а й чинником профілактики агресивної поведінки, насильства й, зокрема, булінгу. Саме через безпечну взаємодію реалізується потенціал особистісного зростання кожного учасника освітнього або соціального процесу.

Науковці (В. В. Байдик, О. І. Бондарчук, В. М. Духневич, Л. М. Карамушка, З. Ф. Сіверс та ін.) визначають психологічно безпечне середовище як таке, що передбачає відсутність психологічного насильства, високу референтну значущість і причетність кожного суб'єкта, а також гуманістичну орієнтацію. Проте на практиці досі недостатньо уваги приділяється психологічній безпеці педагогів, соціальних працівників та інших фахівців, які безпосередньо працюють із дітьми та молоддю. Їхнє емоційне вигорання, професійні деформації та психоемоційні навантаження стають чинниками ризику порушення психологічного клімату в колективі та зростання напруги у взаємодії з учнями/клієнтами.

Таким чином, підготовка педагогів і фахівців соціальної сфери до створення та підтримки психологічно безпечного середовища, а також формування навичок розпізнавання і попередження булінгу є вкрай важливою. Запропонований курс покликаний не лише поглибити

розуміння феномену психологічної безпеки, а й сприяти формуванню практичних компетентностей щодо розвитку безпечної взаємодії та запобігання проявам насильства у професійному середовищі.

Розробник програми:

Пінчук Наталія Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри освіти дорослих і цифрових трансформацій ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Рецензенти програми:

Сердюк Л. З., доктор психологічних наук, професор, завідувач лабораторії психології особистості імені П. Р. Чамати Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України

Бондарчук О. І., доктор психологічних наук, процесор, професор кафедри психології та особистісного розвитку ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Назва програми	Психологічна безпека освітнього/соціального середовища: як попередити булінг у взаємодії
Цільова група	керівні, педагогічні та науково-педагогічні працівники закладів освіти всіх рівнів, науково-методичних, методичних центрів, центрів професійного розвитку, Інклюзивно-ресурсних центрів, керівники і фахівці сфери соціальної роботи
Форма навчання	очна, дистанційна (в асинхронному та синхронному режимах) або змішана (очно-дистанційна)
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС (30 годин)
Тривалість та модель організації освітнього процесу	Навчальна програма триває 5 днів
Перелік професійних компетентностей, на опанування / розвиток / удосконалення яких спрямовано програму	Професійні знання про права, свободи та обов'язки людини і громадянина, характеристики психологічно безпечного освітнього/соціального середовища; засади запобігання та протидії булінгу; прийняття ефективних рішень; комунікація та взаємодія.
Мета програми	Розвиток професійної компетентності слухачів з питань створення, підтримки та розвитку психологічно безпечного середовища, яке виключає прояви булінгу, психологічного насильства та дискримінації, та сприяє конструктивній, емпатійній, людиноцентричній взаємодії всіх учасників процесу
Очікувані результати навчання	За результатами навчання учасники зможуть: опанувати понятійно-термінологічний апарат із питань психологічної безпеки та булінгу, зможуть аналізувати освітнє/соціальне середовище крізь призму психологічної безпеки, розрізняти основні форми, механізми та наслідки булінгу, мобінгу, кібербулінгу, а також розуміти правові аспекти цих явищ;

	● виявляти ознаки порушення психологічної безпеки в освітньому чи соціальному середовищі, розпізнавати ранні сигнали деструктивної взаємодії, фактори ризику та вразливі групи, а також здійснювати початкову діагностику психологічного клімату в колективі; ● засвоїти ефективні стратегії профілактики та реагування на прояви булінгу, включаючи алгоритми дій фахівця, взаємодію з адміністрацією, батьками, службами підтримки, формування культури ненасильницької комунікації й підтримки у спільноті; ● розробляти та впроваджувати програми і заходи, спрямовані на формування безпечного освітнього/соціального середовища, включаючи тренінги, класні години, інформаційні кампанії, антибулінгові політики та етичні кодекси взаємодії; ● розвинути власну рефлексивну та емоційну компетентність, навчитися керувати власним емоційним станом у конфліктних або напружених ситуаціях, застосовувати стратегії самопідтримки, профілактики професійного вигорання та конструктивного вирішення конфліктів.
Методи та форми проведення занять	Навчально-методичне забезпечення дистанційного курсу представлено такими компонентами: 1. Дистанційний курс, який містить: ● лекції, відеолекції ● презентації ● текстові матеріали ● тестові завдання ● практичні завдання 2. Форми організації занять: лекції, практичні, семінарські заняття, тренінги, колоквіуми 3. Консультаційна підтримка, яка надається куратором-тьютором
Ресурсне забезпечення онлайн та дистанційного навчання	Zoom, BigBlueButton, Google Classroom
Оцінювання, підсумковий контроль	Оцінювання навчальних досягнень учасників курсу здійснюється за результатами виконання практичних завдань та тестів (зараховано / незараховано) Практичні завдання спрямовані на закріплення теоретичних знань та умінь, отриманих під час навчання
Документ про підвищення кваліфікації, передбачений програмою	Сертифікат

3. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

<i>№ з/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Разом</i>	<i>Лекція</i>	<i>Практичне завдання</i>	<i>Самостійна робота</i>
1	Тема 1. Психологічна безпека як умова розвитку особистості: сутність, критерії, ризику порушення	6	2	2	2
2	Тема 2. Булінг як загроза психологічній безпеці: форми, причини, наслідки	6	2	2	2
3	Тема 3. Маніпуляції у взаємодії: розпізнавання, протидія, профілактика	8	2	2	4
4	Тема 4. Асертивна поведінка та конфлікт-менеджмент у професійній діяльності	8	2	4	2
	Підсумковий контроль	2			2
	Усього	30	8	10	12